

DİNLEME NEDİR?

Sözlükteki karşılığı “bir konuşmayı, bir sese işitmek için kulak verme, duyma, işitme.”olarak belirtilmiştir. Dinleme, herhangi bir konuyla ilgili konuşulanları duymak, anlamak ve öğrenmek için sesler üzerinde dikkati yoğunlaştırmak olarak da tanımlamak doğru olacaktır.

Dinleme, bilgi birikimi elde etmenin, daha önceden kazanılmış deneyimlerden yararlanma yollarından ve başarının önemli bir anahtarı olarak gösterilebilir.

Dinleme, konuşan kişinin vermek istediği sözel iletileri anlayabilme ve ona karşı tepkide bulunma etkinliğidir. Son yıllarda yapılan araştırmalar, insanların pek çoğunun daha az konuşup daha çok dinlediğini ortaya koymaktadır. Öğrencilik dönemlerimiz göz önünde bulundurursak bunu rahatlıkla anlayabiliriz.

DİNLEDİĞİNİ ANLAMA:

İnsan, öğrenmek ve bilgilenmek, bir konuya hâkim olmak, ufkunu genişletmek, karşısındakinin anlatısı ya da öyküsüne katılmak; başkalarının deneyim, görüş, bakış ve anlayışlarından faydalanmak; eleştirmek ve eleştirmek, karşısındakinin anlamak, onu değerlendirmek, yeni ilişkiler kurmak ve kurulan ilişkileri pekiştirmek için dinler.

Dinleme, pasif bir biçimde oturup seslerin etrafımızda akıp gitmesine izin vermekten farklıdır. Gerçek dinleme, söylenen basit bir şekilde dikkat etme değildir. Dinleme, söyleyenin konu ve sözcük seçimine, imzasına, sesine, vurgusuna ve tonlamasına, jest ve mimiklerine, beden diline karşı duyarlı olmaktır.

Dinleme etkinliğinin tam anlamıyla gerçekleştirilmesi konuşma, eğitim, arkadaş ilişkilerinde ve iş hayatımızda başarılı olmamızı sağlamaktadır.

DİNLEMİYİ BELİRLEYEN ETKENLER:

Dinlemeyi belirleyen 8 etken vardır. Bunları şu şekilde açıklayabiliriz.

- 1. Fizyolojik Etkenler:** Okumada gözün gördüğü işlevi, dinlemede kulak görürü. Özellikle ilk okul ve daha ileriki eğitim dönemlerinde ara ara kulak muayeneleri yaptırılmalıdır. Problemi olan bireylere dinleme işini kolaylaştırmak için yardımda bulunmalıdır.
- 2. Fiziki Etkenler:** Dinlemenin gerçekleşeceği ortam, sağlıklı işitmeye engel olmamalıdır. Konuşmanın düzenleneceği ortamın akustiğine özen gösterilmelidir. Sesin dağılıp yankılanmamasına dikkat edilmelidir. Özellikle büyük amfilerde dersler yapılması gerekiyorsa sesin tüm öğrencilere eşit ulaşması önemlidir.
- 3. Psikolojik Etkenler:** Dinleyenin, içinde bulunduğu olumsuz ruh hali, dinleyerek öğrenmeyi engeller. Olumsuz ruh hali kişisel bazı sorunlarda, vericiden yani konuşmacıdan, dinleme ortamından ya da konudan kaynaklanabilir. Konuşmacının olumsuz ruh hali dinleyiciye de geçmektedir. Örneğin sınıfta otorite sağlamaya çalışan otoriter bir öğretmenin tavırları öğrencileri ve onların öğrenmelerini nasıl kötü yönde etkiler. İşte bu yüzden konuşma sırasında da dinleyicinin psikolojisi göz önünde bulundurularak bir hazırlık yapılmalı.

4. **Zihinsel Etkenler:** Sağlıklı bir dinleme için hafızanın eğitilmiş olması şarttır. Dinleme canlı ve dinamik bir iştir. Dinleme sürecinde konuşmacının sözleri zihinde yorumların, analiz edilir ve anlamlandırılır. Bu nedenle dinleme zihinsel güç gerektirir.

Sonuçta, dinleme de yoğun bir zihin faaliyetini gerektirmektedir. Bu nedenle daha verimli bir dinleme için mutlaka gelişmiş bir kelime hazinesine sahip olmak gerekir. Bunun yanında olayları ve anlatılanları birbiriyle ilişkilendirme yani bağlam gücünün gelişmesi gereklidir. Özellikle tartışma türündeki konuşmalarda çabuk kavrama ve düşünme gerektirir bunun için de zihinsel gücü ortaya çıkarmalıyız.

5. **Sosyal Etkenler:** Dinleme kavramın sosyal boyutuyla değerlendirmek gerekirse konuşma kavramıyla ilişkisini göz ardı etmemeliyiz. Çünkü dinlemede konuşma gibi kişinin sosyalleşme sürecine, kendisine doğru bir sosyal çevre oluşturmasında hem de konuşmasındaki mesajları hadi etkili bir biçimde aktarmasını sağlar. Ancak bizim toplumsal örf ve adetlerimiz dinleme sürecini dahi etkilemiştir. Çünkü bizler konuşurken kendimizden küçükleri hep sustururuz “büyüklerin konuşurken dinlemelisin...” böylece pasif dinleyici oluruz. Küçüklere de fırsat verilmeli ve düşüncelerini dinleyerek onlara aktif dinlemeye yönlendirmiş oluruz.

6. **Öğretmen Etkenleri:** Psikolojik etmenleri açıklarken de anlattığımız gibi konuşmacı yani öğretmenin tutumu ve davranışı dinlemeyi etkilemektedir. Sürekli **takrir** (anlatma) yöntemini kullanan bir öğretmen öğrencilerini pasif dinlemeye alıştıtır. Yani öğrenciler sizleri boş gözlerle dinlerler. Ancak **tartışma**, gösterip yaptırma, soru cevap yöntemlerini iterek aktif dinlemeye yönlendirebiliriz. Tabii ki bu öğretmenin mesleki tecrübesi, bilgi birikimi, güdüleyebilmeli, dikkat çekebilmeli ve öğrencilerin yoğunluklarını ölçebilme gücüne sahip olmalıdır.

7. **Verici (Konuşmacı) Etkeni:** Konuşma da dinleme gibi psikolojik yönü ağır basan bir iletişim biçimidir. Dinleme sürecini konuşmacı da etkilemektedir. Çünkü konuşmacı heyecanlıysa, sesini iyi kullanamıyorsa, beden dilini iyi kullanamıyorsa dinleyicilerin motivasyonunu bozacaktır. Konuşmacının başarısızlığı dinleyicinin başarılıve etkili dinleme faaliyetini bozacaktır.

8. **Konu Etkeni:** Dinleyicinin ilgisini çekebilecek konular anlatıldığı takdirde bu süreçte bir problem yaşanmaz. Ancak konu dinleyicinin seviyesinin üstünde veya altındaysa, konunun kavramları tanımlanamıyorsa yine dinleyiciyi olumsuz etkileyecektir.

DİNLEDİĞİNİ ANLAMA BECERİSİNİ KAZANDIRMA:

Toplumda, doğru konuşmayı bilmemek kadar doğru dinlemeyi de bilmemek nedeniyle birçok insan zaman zaman yanlış anlaşılmalara neden olmaktadır. Dilin becerileri arasında en çok kullanılan dinleme becerisidir.

Dinleme, iletişimin ve öğrenmenin en temel yoludur. İşitmek ve dinlemek birbirinden çok farklıdır. İşitmek, istek dışı gerçekleşirken; dinleme, belli bir amaç doğrultusunda yapılan, öğrenilmesi gereken bir beceridir. Bu nedenle dinleme eğitimine küçük yaşlardan başlanmalıdır.

Dinleme eğitiminde öğrencilere dinleme becerisini kazandırmak için öngörülen genel amaçları şu şekilde sıralayabiliriz;

1. Amacına uygun dinleme bilinci ve bilgisi kazandırmak,
2. Öğrencilere düzeylerine uygun konuşmaların yer aldığı güzel bir konuşmayı, filmi, söyleyişi, tiyatro oyununu izleterek dinleme alışkanlığını ve becerisini kazandırmak,
3. Söylenenleri dinleyerek dinledikleri metinleri doğru anlama ve yorumlama yeteneği kazandırmak,
4. Dinlediklerini ön yargıdan uzak, tarafsız bir biçimde ve nezaket kurallarına uygun olarak dinlemek ve değerlendirmek,
5. Sınıf içinde gerçekleştirilen münazara, tartışma ve açık oturum gibi etkinlikleri etkin dinleme, anlama ve söz verildiğinde uygun sorular sorabilme yeteneği kazandırmak,
6. Haber alma, bilgi edinme gücünü artırmak için dinleme becerisi kazandırmak
7. Dinlediği konuların temalarını yani ana düşüncesini çıkarabilme gücünü kazandırabilmek,
8. Dinledikleri arasında neden sonuç ilişkisi kurarak doğru hüküm verme ve yargıya ulaşma yeteneği kazandırmak.
9. Konuşmaya ve konuşmacılara saygı göstermek ve söylenenler kendi düşüncelerine aykırı bile olsa hoşgörülle dinlemek,
10. Dinlemek için uygun bir şekilde oturmak,
11. Dikkatini konuşulacak konu üzerine toplamak,
12. Dikkatini konuşmacıya yöneltmek.
13. Gözleriyle konuşanı izlemek,
14. Konuşanın ve dinleyicinin dikkatini dağıtacak hareketler yapmamak,
15. Konuşanın ileri sürdüğü önemli bilgi ve görüşleri not almak.